

Kårttásáhka – oanegis ságastallam rámmaplána birra

Divna mánájgárde li oadtjum kårtåjt "Kårttásáhka – oanegis ságastallam rámmaplána birra". Dánna gávnabihtit divna Kårttásáhka kårtåjt julevsámegiellaj.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 11.04.2023

Kårttásáhka I miejnniduvvam dijájt arvusmahtátjit rámmaplána sisadnuj ja dahkamusájda. Lenemus kårtå li njuolga rámmapládna tjadnádum, madi ietjá kårtå galggi arvusmahttet aktisasjbargguj ja aktisasj ájádallamij barggij gaskan.

Válljit ietja makkir kårtåj sihtabihtit dijá mánájgárden barggat. Sávvap kårtå máhti nannit rámmaplána dájjadusáv ja anov ja viehkken aktisasj fágalasj ájádallamij mánájgárden.

Kårttáságastallamij iesjguhtik adnovuoge

- Máhttá árabut plánit makkir kårtåjt galggabihtit adnet, jali máhttebihtit válldet soajtádak kårtåjt håres.
- Válljijit kårttåmiessterav guhti åvdåsvásstádusáv oadtju ájgev stivrrit, máhttelisát kårtåjt válljit, tjálllet refleksjåvnåj ja ájadusáj bargadijn ja sán tjállá tjoahkkájgessusav.
- Ij gávnu fasihtta, valla gehtja majt rámmapládna javllá guoskavasj tiemáj birra udir.no bielijn.

Refleksjåvnnåkårtå

Dáj kårtåj ulmme la oassálasste galggi reflektierit rámmaplána sisano ja bargoj birra.

Refleksjåvnnåkårtå

Ståhkamav, huvsov, oahppamav ja oahppahábbmimav galggá
aktelattjat gehtjadir. Gåktu dát mijá mánájgárden vuojnnu?

Majt miejnnip buorre mánnávuodajn, ja gåktu huksap mánnávuoda
iesjárvov mijá mánájgárden?

Majt jáhká miejnniduvvá jut máná åvddånahti positijva gåvåv
ietjastisá ja jáhkov ietjasa dájdojda?

Gåktu barggap moattebelakvuodajn ressurssan mijá mánájgárden?

Gåktu máhttep liehket buorre åvddågåvå mánájda gå la sáhka
empatijja ja ulmusjvuoda vuosedimen?

Gåktu barggap vaj máná máhttí oahppat luohtedit allasisá ja
iehtjádijda?

Gåktu barggap vaj máná galggi duosstat værál dav åtsådit ja liehket
diehtemvájnogisá?

Gåktu máhttep viehkedit mánájt reflektierit ietjasa ja iehtjádijt
dåbdoj, vásádusáj ja vuojnoj birra? Lip gus majdik dahkam
manjemus vahkon mij dav vuoset?

Gåktu huksap mánáj riektáv liehket fáron mierredime?

Gåktu hiebadip dilev vaj máná galggi bessat sæbrrat vájkudittjat
ietjasa iesjguhtiklágásj ávddân buktemvuogij tjadá?

Gåktu huksap æjgádij riektáv liehket fáron mierredime mánájgárde
vidjurijda?

Buojkulvis:

Gáddep mánná hæhttú oadet ja vuojnastit. Æjgáda e sidá mánná
galggat oadet mánájgárden, gó miejnniji dat vájkkut
idjanahkárijda. Majt máhttep dahkat dán máná dárboj vuojnastit ja
oadet?

Buojkulvis:

Mánná vuorjját stoahká ietjá mánáj, ja æjgáda måråsti. Majt máhtti æjgáda dákkár dilen sávvat jali oajvvadit? Gåktu máhttep æjgádij siegen huksat máná soapptsomav ja åvddånamev?

Gåktu æjgádij siegen barggap hiebadittjat dilev váj juohkka mánná oadtju jasskis ja buorre álgov mánájgárden?

Gåktu hiebadip dilev vaj máná oadtju buorre vuodov ja mielav skåvllåj álgget?

Gåktu hiebadip iehtjama dábálasj pedagåvggålasj fálaldagáv gå miján li máná gudi duoddedårjav dárbahi?

Gåktu barggap váj mánájgárde fáhkasuorgijt aktelattjat vuojnnep?

Gåktu máhttep mánájgárde fáhkasuorgij barggat vaj da li mánáj árggabiejen jermálasj ja suohtas oassen?

Gåktu barggap vattátjít mánájda sæmmi máhettelisvuodajt ja dássádusáv ávdeditjtat?

Gåktu barggap hiereditjtat nuppástimev, gáttojt, stereotypijajt ja racismav?

Gåktu adnep matematihkalasj buojkuldagájt árggabiejen?

Gåktu viehkedip mánájt oahppat juhtusij birra?

Gåktu barggap mánájt sáme kultuvrraj ja iellemvuohkáj oahpástuvátjít?

Rámmapládna javllá bargge galggi mánáj berustimijt vijdedit ja doarjjot ja vaddet sidjij moattebelak vásádusájt. Manen la dát ájnas?

Gåktu ássjev gehtjadip mánáj vásádusáj, berustimij, vuojnoj ja initiativaj milta gå válljip ja tjadádip tiemájt ja prosjektajt?

Gåktu máhttep dilev plánit ja hiebadit mánájgárde sisano progresjávnnåj divna mánájda mijá mánájgárden?

Sáme mánájgárde

Sáme mánájgárde galggi sæbrrat várjjalittjat ja vijddásappot ávddånahtátjít sáme kultuvraárbev ja tjalmostahttet sáme gielav, kultuvrav, iellemvuogijt ja árvojt mijá ájgen. Majt lip dahkam manjemus ájge dan åvdås?

Majt barggap vaj máná máhti oahppat ålles sáme

moattebelakvuodav dåhkkidit ja dåbddåt sij dasi gulluji?

letjá mánájgárde sáme mánáj

Majt barggap vaj sáme máná mijá mánájgárden bessi várjjalit ja ávddånahttet ietjasa gielav, máhtov ja kultuvrav?

Dáhpáduskårtå

Dá kårtå ávttiji oassálasstijt bargatjít rámmaplána sisanujn moattebelak bargoj ja hárjjidusáj árvvalusáj baktu.

Dáhpáduskårtå

Akta æjgát la subtsastam sij li góssjelis dilláj boahtám, ja jut ietjaska mánná dárbañ vehi lasse huvsov ávddåljuvlluj.

Gåktu lulujda sijda siegen barggat dáv tjoavdátjít? Árvvaladdit nubbe nuppev ja subtsastit ietjada árvvalusájt plenumin.

Gåktu máhttep dilev hiebadit vaj máná bessi iesjguhtik kultuvraj birra oahppat, duola degu sáme kultuvra birra?

Juohkkahasj aktu ájádallá guokta minuhta. Mannit de guovtes ja

guovtes ja ságastit ietjada ájádusáj birra.

Muhtem báhttja lijkku vuolppuj tjágŋat. Barggij ja æjgádij gaskan li iesjguhtik vuojno dasi.

Gæhttjít ássje iesjguhtik perspektivajn ja ávddånbuktit dajt iehtjádijda.

«Jesus viessu, ij gus vil?» javllá akta mánná. Nubbe javllá: «li-hii, ij vieso, javllá áhkko.»

Gåktu lulujda vásstedit dán guovte mánnáj, ja manen lulujda vásstedit nav? Mannit juohkusijda ja dágástallit (jali oavdástallit) dáhpádusáv.

Rámmaplána milta galggá mánájgárdde vájkkudit jut máná máhti dádjadit jut udnásj dago boahtteájggáj vájkkudi.

Makkir guoddelis dagojt barggap iehtjama mánájgárden? Tjállit unnemusát gálmål ássje aktan ja dahkit aktisasj plakáhtav.

Ma li suohtasa ja ávo dábálasj dåbdomerka mijá mánájjuohkusin?

Gávnadit mij juohkka máná mielas ávvo ja suohtas la! Subtsasta ietjat oajvvadusájt boahtte tjåhkanimen.

Juohkit vásádusájt dáhpádusájs manna avta máná dárbo li iehtjáda dárぶj vuosstebælláj sjaddam. Gåktu máhttep viehkedit mánájt háldadit dáv jæbddadættov?

Nammada gálmmå ássje mánájgárden ma måvtåstuhtte birrasav vaddi ja ma mánáj hálov doarju stågatjít, åtsådittjat, åhpatjít ja háldadittjat.

Dágástallit: Máhttep gus iehtjama buoredit makkirak láhkáj?

Mannit juohkusija ja árvvalit iesjguhtik vuogijt majna máná bessi ålles rubmahav ja divna dåbdudagájt adnet oahppamprosessajn?

Huomahit buorre dáhpádusájt ja dilijt gánnå barggoguojme vuojnni

mánájt iesjguhtik ávddånbuktemvuogijt ja hiebadí dilev váj máná bessi fáron vájkkudimen.

Tjálli val tjávdabágojt jali tjállit praksissubtsasav ja juogadit dav boahtte tjåhkanimen.

Makkir vásádusá, máhto ja tjehpudagá vaddi buorre vuodov ja mielav álgget SAÁÅ:aj ja skåvllåj?

Dahkit páhperbiehkij «post-it-plakáhtajt» majna li ájádusá dán birra! Juohkkahasj tjállá nágín páhperbiehkev.

Subtsasta dalloj gå dujna lij åvdåsvásstádus muhtem máná dile hiebadimes jasskis ja buorre álggemij.

Mij buoragit dåjmaj? Juoge barggoguojmij.

Dagá báhkobalvav jali ájáduskártav bargoj ma mánáj mielas li suohttasa.

Mannit juohkusijda. Tjálli oajvvadusájt dâjmajda majna máná máhti åtsådit, ståhkat, juojddá oahppat ja dahkat digitála åvddånbuktemvuogij baktu.

Gehtjadit oajvvadusájt aktan ja jienastit buoremusájt. Gåktu máhttep dájt dâjmajt tjadádit dâppe åvddåljuovlluj?

Váttusatjit åssudagán jali mánájgárden ja válljijit avtav lanjáv. Gåktu l ladnja hiebaduvvam vaj máná bessi vædtsagijt ja materálajt adnet? Doarju gus ladnja mánáj ståhkamav ja estetihkalasj åvddånbuktemvuogijt?

Galggabihtit gallegasj minuhtan dahkat (jali plánit) hieredusláhttov åssudagáv ádaj. Láhton galggá liehket dan made gássjel jut máná fysalattjat hásstaluvvi, valla sæmmi bále dan made álkke jut dåbddi rijbbi.

Tjále gálmå idieja gåktu máhtá viehkedit mánájt hábbmit buorre dábijt, guottojt ja máhtov biebmoj, hygiena, labudallama ja vuojnjastime birra. Árvvaladdit guovtes ja guovtes.

Tjále oajvvadusájt ådå dâjmajda maj máhttep ålggon barggat luondon vaj máná bessi luondov moatte láhkáj dåbddåt ja luondov vásedit stâhkama ja oahppama ariednán.

Gåktu máhttep álgget máná vásádusájs ja berustimijs dánna?

Åtså stuorra árkav. Tjále «subtsasa ja giehto» gassko. Gallev dåbddåp? Tjále. Gåktu máná bessi daj birra gullat mijájs?

Joker-kårtå

Dá kårtå buojkodi iesjguhtik dáhpádusájt ja hárjjidusájt ma máhttí liehket fáron nannimin aktijuodav, juogosbargov, barggobirrasav ja vidnudakkultuvrav.

Joker-kårtå

Javla 1–3 ássje majna sån, guhti l duv góro bielen, la aktijuoda åvdås barggam mijá mánájgárden.

Subtsasta suv buoremus dåbddomerkajt, guhti l duv oalges bielen. Dánna máhttebihtit tjuorggat, gávssjit jali ietjá åvddånbuktemvuogijt adnet jus sihabihit.

Manen válljiji mánájgárden bargagoahtet, ja mij duv måvtåstuhttá bargon? Subtsasta iehtjádijda.

Gájka gudi mánájgárden barggi, li ájnas ållessjattuga mánáj iellemin. Gåktu dat vuojnnu barggij gaskan jali mijá juohkusin?

Mij la buoremus åssudagájn jali juohkusin gånnå barga, ja manen?

Majna la ienemusát mihá mijá mánájgárden, ja manen?

Andre versjoner av Kortprat

[Kortprat på nordsamisk](#)

[Kortprat på sørsamisk](#)

[Kortprat på bokmål](#)

Kortprat på nynorsk